

Báo cáo tóm tắt Khảo sát về Liêm chính trong Thanh niên Việt Nam 2014

Góp phần nâng cao giá trị và thực hành liêm chính
trong thanh niên Việt Nam

NHÀ XUẤT BẢN HỒNG ĐỨC

GIỚI THIỆU

Với gần 50% dân số ở độ tuổi dưới 30, thanh niên chiếm một phần quan trọng trong tổng dân số Việt Nam (Tổng cục thống kê Việt Nam, 2013). Do đó, sự tham gia của thanh niên trong hoạt động đấu tranh phòng, chống tham nhũng và khả năng thực hành liêm chính của thanh niên có vai trò đặc biệt quan trọng đối với sự phát triển kinh tế - xã hội thành công và bền vững của đất nước. Nghiên cứu trước đây tại Việt Nam (Tổ chức Minh bạch Quốc tế và nhiều tác giả, 2011) cho thấy thanh niên dễ bị tác động bởi một số hình thức tham nhũng nhất định. Trong chính sách của nhà nước, tầm quan trọng của việc hỗ trợ thanh niên nâng cao nhận thức về tham nhũng và liêm chính đã được ghi nhận qua việc xây dựng Đề án 137, một sáng kiến phòng, chống tham nhũng đang được triển khai rộng khắp trong hệ thống giáo dục kể từ năm học 2013-2014 (Chính phủ Việt Nam, 2013).

Khảo sát liêm chính trong thanh niên năm 2014 (sau đây gọi tắt là Khảo sát 2014) cung cấp các dữ liệu chi tiết liên quan đến hiểu biết của thanh niên về khái niệm liêm chính, kinh nghiệm cụ thể và những thách thức họ gặp phải khi áp dụng giá trị này trong đời sống hàng ngày. Khảo sát nhằm phục vụ cho quá trình xây dựng chính sách, cũng như cho hoạt động thực tiễn của các nhà hoạch định chính sách, các cơ quan giáo dục, thanh niên, tổ chức xã hội dân sự và các tổ chức, cá nhân khác. Việc sử dụng các dữ liệu này có thể giúp nâng cao hiệu quả của các chương trình và hoạt động nâng cao nhận thức và thực hành liêm chính trong thanh niên.

PHƯƠNG PHÁP THỰC HIỆN

Khảo sát 2014 dựa trên thành công của cuộc khảo sát liêm chính trong thanh niên lần thứ nhất thực hiện năm 2011 (gọi tắt là Khảo sát 2011). Do đó, lần đầu tiên, Khảo sát 2014 có sự so sánh các số liệu chính theo thời gian. Trong báo cáo này, khái niệm liêm chính được sử dụng theo định nghĩa của Tổ chức Minh bạch Quốc tế, theo đó, liêm chính là “những hành vi và hành động phù hợp với các nguyên tắc và chuẩn mực đạo đức, được các cá nhân và tổ chức tuân thủ, tạo nên rào cản đối với tham nhũng”.

Khảo sát 2014 được thực hiện trên cơ sở hợp tác giữa các đối tác đã tham gia Khảo sát 2011, bao gồm: Tổ chức Minh bạch Quốc tế (TI), Tổ chức Hướng tới Minh bạch (TT), Trung tâm Nghiên cứu Phát triển và Hỗ trợ Cộng đồng (CECODES) và Trung tâm Sống và Học tập vì Môi trường và Cộng đồng (Live&Learn).

Trong Khảo sát 2014, 1.110 thanh niên (trong độ tuổi từ 15-30) và 432 người lớn tuổi (nhóm đối tượng kiểm chứng) đã được lựa chọn ngẫu nhiên và phỏng vấn tại 11 tỉnh và thành phố ở tất cả các vùng, miền của Việt Nam. Trong đó, Live&Learn tổ chức thực hiện phỏng vấn trực tiếp từ tháng 12 năm 2013 đến tháng 5 năm 2014 với sự hỗ trợ của CECODES và sự hợp tác của các Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam cấp tỉnh. Phỏng vấn được thực hiện bởi các tình nguyện viên và sinh viên đã được bồi dưỡng, đào tạo kỹ năng phỏng vấn.

CÁC KẾT QUẢ CHÍNH

Giá trị và quan điểm đối với liêm chính

Khảo sát 2014 cho thấy thanh niên Việt Nam đề cao các giá trị gắn liền với liêm chính. Tuy nhiên, họ có xu hướng ‘nói lòng’ các giá trị này khi đặt chúng bên cạnh vấn đề liên quan đến lợi ích của gia đình hay tình cảm với bạn bè và người thân.

Thanh niên vẫn nhận thức rất rõ về những điều đúng, sai. 94% cho rằng trung thực quan trọng hơn giàu có, 82% cho rằng tuân thủ pháp luật và liêm chính quan trọng hơn giàu có. 89% đồng ý rằng một người liêm chính không gian lận và 95% cho rằng một người liêm chính không nhận hay đưa hối lộ. Khoảng 85% cho rằng thiếu liêm chính rất nguy hại cho đất nước, gia đình và bản thân họ. Tuy nhiên, có sự khác biệt lớn trong mức độ nhận thức về tầm quan trọng của liêm chính, đặc biệt là giữa nhóm thanh niên có trình độ học vấn thấp (tới bậc tiểu học) và cao (trên bậc trung học phổ thông), trong đó nhóm thanh niên có trình độ học vấn cao có mức độ hiểu biết và sẵn sàng tham gia phòng, chống tham nhũng cao hơn.

Tuy nhiên, so với kết quả khảo sát năm 2011, ở mọi điều kiện kinh tế và trình độ học vấn, thanh niên hiện nay có xu hướng đặt vấn đề tăng thu nhập gia đình và sự giàu có cao hơn liêm chính. Thanh niên cũng dễ thỏa hiệp quan điểm về liêm chính khi thu nhập của gia đình hay tình cảm với bạn bè và người thân bị ảnh hưởng. Cụ thể, số thanh niên cho rằng có thể chấp nhận nói dối hay gian lận trong những tình huống như vậy đã tăng từ 35% (2011) lên 41% (2014) trong đó tỉ lệ gia tăng rõ nhất là ở nhóm thanh niên có trình độ học vấn thấp. Tuy nhiên, ở nhóm thanh niên có trình độ học vấn cao hơn, mức độ sẵn lòng nhận hối lộ nhỏ có xu hướng giảm.

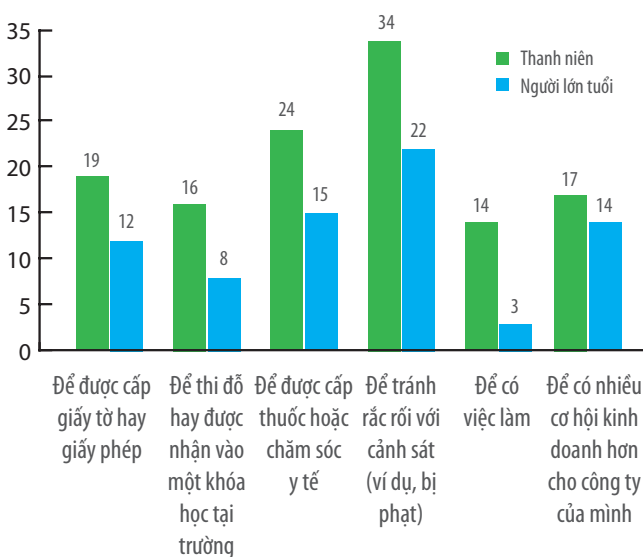
Trải nghiệm và hành vi

So với kết quả khảo sát năm 2011, trải nghiệm về tham nhũng của thanh niên tham gia Khảo sát 2014 có phần giảm. Tuy nhiên, niềm tin đối với các đơn vị cung cấp dịch vụ công cũng có xu hướng giảm ở thanh niên.

Cảnh sát giao thông, y tế và các thủ tục hành chính thông thường như xin cấp giấy tờ được cho là những ngành/ lĩnh vực mà thanh niên dễ gặp tham nhũng

nhất. Hơn 1/3 số thanh niên tham gia khảo sát cho biết đã gặp hiện tượng tham nhũng khi làm việc với cảnh sát giao thông, gần 1/4 đã gặp tham nhũng trong lĩnh vực y tế và 1/5 đã gặp tham nhũng trong lĩnh vực giáo dục. Thực tế này cũng cho thấy tham nhũng vẫn là một vấn đề rất khó giải quyết trong các lĩnh vực này. Tương tự như kết quả năm 2011, trong tất cả các lĩnh vực được khảo sát, thanh niên là đối tượng dễ phải đối mặt với tham nhũng hơn so với người lớn tuổi (Hình 1).

HÌNH 1
Trải nghiệm về tham nhũng của thanh niên và người lớn tuổi sử dụng dịch vụ trong 12 tháng qua (%)

Một diễn biến đáng quan tâm khác là đánh giá của thanh niên về tính liêm chính của các cơ quan cung cấp dịch vụ công năm 2014 có xu hướng xấu đi so với năm 2011. Chỉ có 6 - 8 % đánh giá “rất tốt” về mức độ liêm chính của các cơ quan này, chỉ bằng 1/2 so với năm 2011 (Hình 2). Tỷ lệ đánh giá “rất tốt” của thanh niên về cơ quan hành chính địa phương và trung ương, cũng như về các lĩnh vực như cảnh sát giao thông, giáo dục công và y tế công đều giảm trong khi tỷ lệ đánh giá “rất kém” lại tăng đối với tất cả lĩnh vực, trừ giáo dục công. Nhóm thanh niên có trình độ học vấn cao nhất là nhóm đánh giá khắt khe nhất về vấn đề này.

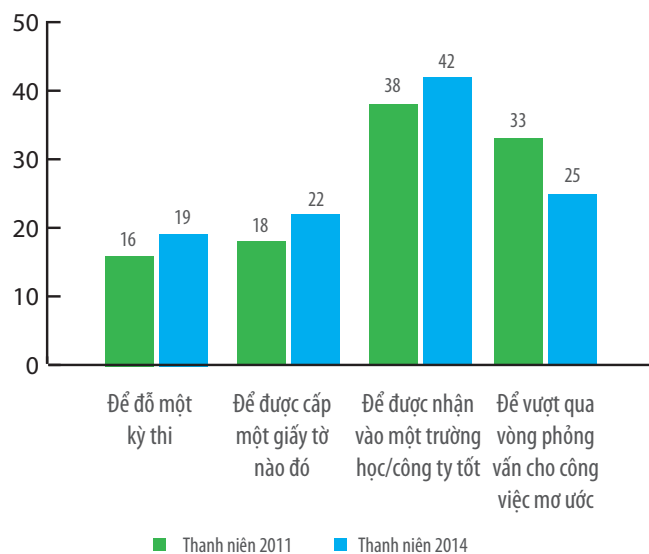
Tương tự như vậy, khi được đề nghị lựa chọn các tình huống cụ thể, mức độ sẵn sàng đưa ra những quyết định vi phạm đạo đức của thanh niên đã tăng so với năm 2011. Nhiều thanh niên được hỏi đều sẵn sàng thỏa hiệp giá trị liêm chính để đổi lấy việc đỗ một kỳ thi, xin được một loại giấy tờ nào đó, vào được một trường tốt hay một công ty tốt. Tuy nhiên, mức độ sẵn sàng chấp nhận tham nhũng để vượt qua vòng phỏng vấn xin việc đã giảm đáng kể (Hình 3).

Các câu hỏi mới liên quan đến các tình huống điển hình trong hoạt động kinh doanh cũng cho thấy 72% người được hỏi từ chối đưa hối lộ để có được hợp đồng cho công ty và 84% từ chối trả tiền bôi trơn thay cho công ty (Hình 4).

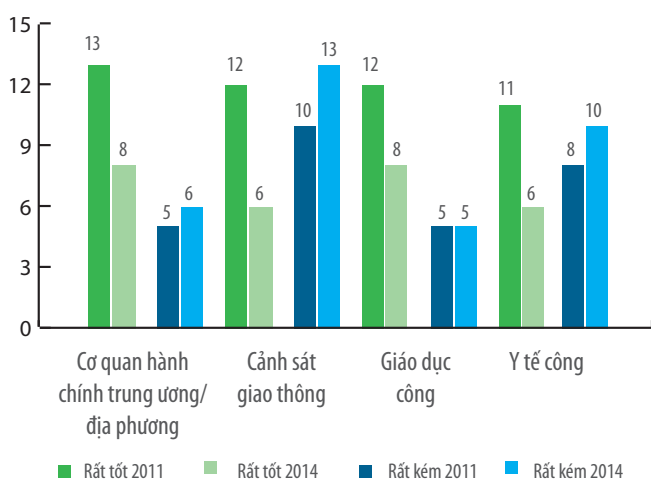
HÌNH 3

Mức độ sẵn sàng đưa ra những quyết định vi phạm liêm chính của thanh niên trong những tình huống khác nhau: 2011 và 2014 (%)

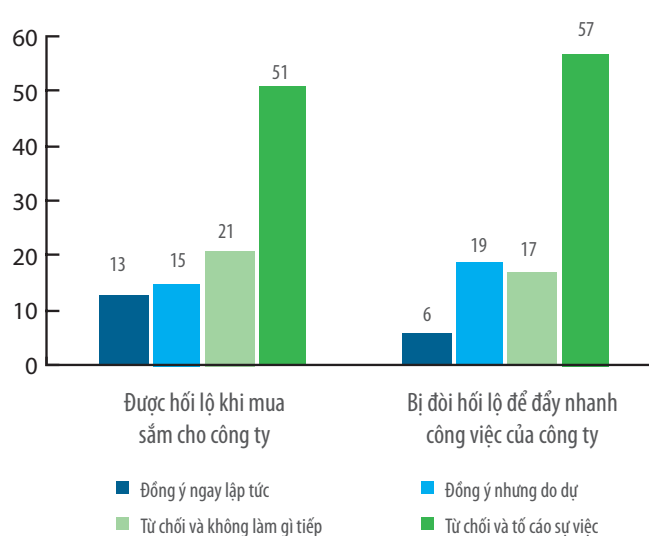
HÌNH 2

Đánh giá của thanh niên về liêm chính của các cơ quan cung cấp dịch vụ công: 2011 và 2014 (%)

HÌNH 4

Mức độ sẵn sàng đưa ra những quyết định vi phạm liêm chính của thanh niên trong các tình huống kinh doanh (%)

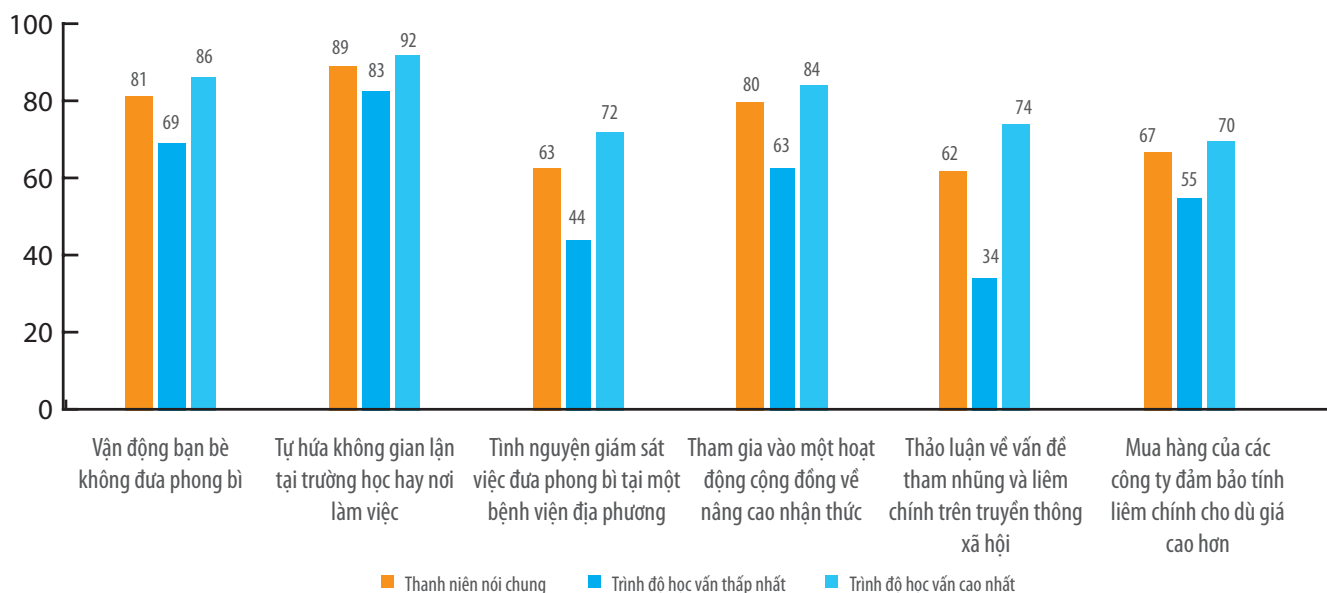
Một lĩnh vực khảo sát mới cho thấy: Mức độ sẵn sàng tham gia các sáng kiến về Liêm chính là rất cao trong thanh niên.

Thanh niên sẵn sàng tham gia các sáng kiến về liêm chính, điều này cũng được thể hiện ở số lượng ngày càng tăng các sáng kiến trong nước do thanh niên khởi xướng nhằm tăng cường liêm chính. Tuy nhiên, nhóm thanh niên có trình độ học vấn cao hơn dường như có mức độ sẵn sàng tham gia các hoạt động này hơn nhiều so với nhóm thanh niên có trình độ học vấn thấp hơn. Tỷ lệ tham gia cao nhất được ghi nhận đối

với các hoạt động như vận động bạn bè không đưa phong bì, ứng xử một cách có đạo đức tại trường học hoặc nơi làm việc và tham gia vào các hoạt động nâng cao nhận thức của cộng đồng (Hình 5). Đặc biệt, có sự khác biệt lớn trong việc sử dụng mạng xã hội để thảo luận về vấn đề tham nhũng và liêm chính giữa nhóm thanh niên có trình độ học vấn cao hơn với nhóm thanh niên có trình độ học vấn thấp hơn, theo đó, nhóm thanh niên có trình độ học vấn thấp hơn cho rằng vấn đề này không liên quan.

HÌNH 5

Mức độ sẵn sàng tham gia các hoạt động nâng cao nhận thức: của thanh niên nói chung và theo trình độ học vấn (%)

Mức độ sẵn sàng tố cáo tham nhũng trong thanh niên nhìn chung không thay đổi so với năm 2011 với khoảng 60% cho biết sẽ tố cáo tham nhũng (khảo sát sử dụng một tình huống giả định về tham nhũng trong giáo dục). Đáng chú ý, trong số những người lựa chọn không tố cáo tham nhũng, lý do của việc không tố cáo đã chuyển hướng một cách rõ ràng sang sự bị quan, tức là “tố cáo tham nhũng chẳng mang lại kết quả gì” (37% năm 2014 so với 28% năm 2011) - kết quả này phản ánh quan điểm nói chung của nhiều người dân Việt Nam (Tổ chức Hướng tới Minh bạch, Tổ chức Minh bạch Quốc tế, 2013).

Tuy nhiên, nhìn chung, thanh niên vẫn tiếp tục rất lạc quan về vai trò của mình trong việc tăng cường liêm chính và phòng chống tham nhũng với 87% cho rằng thanh niên có thể có vai trò quan trọng trong lĩnh vực này. Điều đáng mừng là 84% trong nhóm thanh niên có trình độ học vấn thấp nhất đồng ý với điều này - tăng đáng kể so với 67% năm 2011.

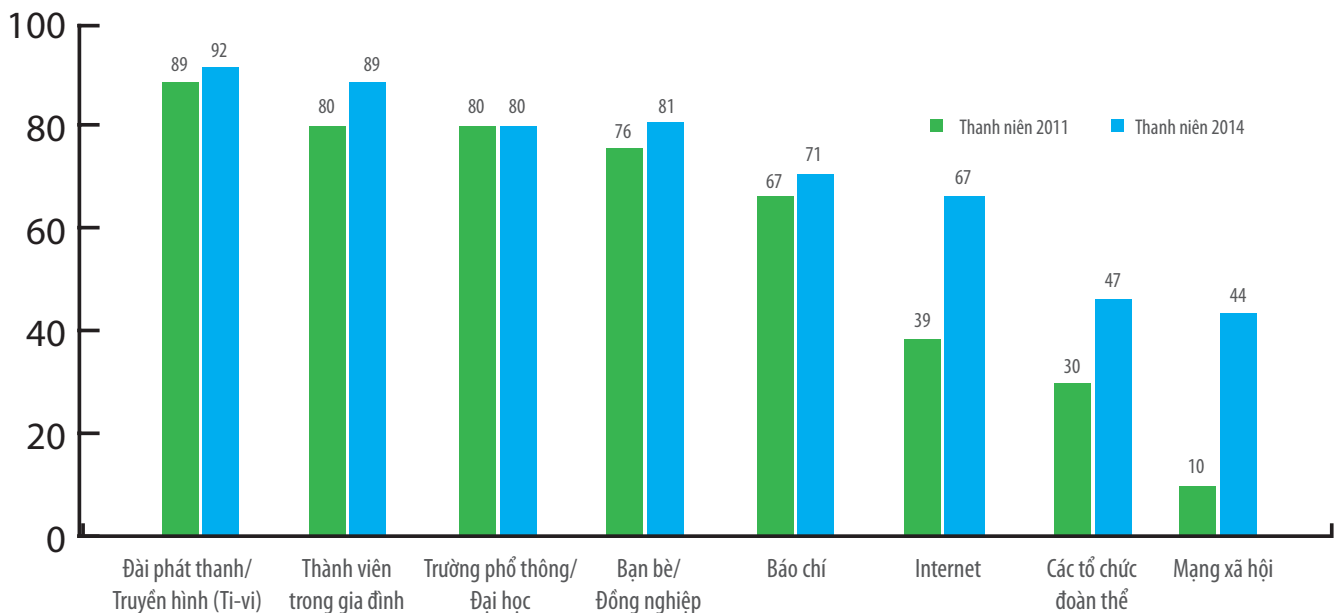
Ảnh hưởng đến hành vi ứng xử của thanh niên

Các nguồn thông tin góp phần hình thành nên quan điểm của thanh niên về Liêm chính đang thay đổi, theo kết quả của Khảo sát 2014. Mặc dù Đài phát thanh / Truyền hình (Ti-vi), gia đình và nhà trường, vốn là những nguồn thông tin có ảnh hưởng nhất trong khảo sát năm 2011, vẫn tiếp tục có vai trò quan trọng, kết quả khảo sát ghi nhận sự gia tăng mạnh mẽ về vai trò của internet, mạng xã hội và các tổ

chức, đoàn thể. Nếu so sánh giữa nhóm thanh niên có trình độ học vấn cao với nhóm có trình độ học vấn thấp thì các nguồn thông tin này có ảnh hưởng nhiều hơn đến nhóm thanh niên có trình độ học vấn cao hơn. Đối với nhóm thanh niên có trình độ học vấn thấp hơn, Đài/Ti-vi và các thành viên trong gia đình là những nguồn thông tin quan trọng nhất.

HÌNH 6

Các nguồn thông tin góp phần hình thành nên quan điểm của thanh niên về liêm chính: 2011 và 2014 (%)

Mặc dù ngành giáo dục có tầm quan trọng trong việc ảnh hưởng đến thanh niên, Khảo sát 2014 không ghi nhận sự gia tăng nào trong việc thực hiện các chương trình giáo dục phòng, chống tham nhũng chính thức so với năm 2011. Nguyên nhân có thể là do Đề án 137 chỉ mới được triển khai rộng rãi gần đây như là một chương trình chính thức của Chính phủ trong lĩnh vực này. Chỉ có 18% thanh niên cho biết đã

được giáo dục về phòng, chống tham nhũng. Trong nhóm thanh niên có trình độ học vấn thấp nhất, chỉ có 3% được giáo dục về vấn đề này trong khi 74% thanh niên không có hoặc có rất ít kiến thức về phòng, chống tham nhũng và các quy định của pháp luật về đảm bảo liêm chính. Điều này cho thấy cần phải tăng cường phạm vi và hiệu quả của công tác giáo dục phòng, chống tham nhũng.

KẾT LUẬN & KHUYẾN NGHỊ

Nhìn chung, Khảo sát 2014 cho thấy một bức tranh đa chiều. Một mặt, thanh niên thể hiện họ vẫn tin tưởng mạnh mẽ vào giá trị liêm chính và trải nghiệm của thanh niên về tham nhũng trong các lĩnh vực được khảo sát đã giảm so với năm 2011. Thanh niên cũng tin tưởng mạnh mẽ vào khả năng góp phần nâng cao liêm chính và sẵn sàng tham gia các hoạt động cụ thể. Mặt khác, thanh niên hiện nay cũng có vẻ dễ dàng thỏa hiệp giá trị về liêm chính hơn, nhất là để đảm bảo thu nhập gia đình. Họ cũng trở nên bị quan hơn về hiệu quả của việc tố cáo tham nhũng. Đồng thời có sự khác biệt đáng kể trong thái độ và nguồn thông tin ảnh hưởng tới liêm chính giữa nhóm thanh niên có trình độ học vấn cao hơn và nhóm có trình độ học vấn thấp hơn. Điều này cho thấy các bên liên quan cần chủ động hỗ trợ thanh niên - vốn là những người có cam kết mạnh mẽ với các giá trị của bản thân - để giúp họ thực hành và xây dựng giá trị liêm chính trong một môi trường đầy thách thức. Dưới đây là một số khuyến nghị chính với các bên liên quan nhằm đảm bảo đạt được mục tiêu này.

Các cơ quan phòng, chống tham nhũng, cơ quan quản lý nhà nước về giáo dục và các cơ sở giáo dục

- Mở rộng phạm vi, nội dung và tăng cường hiệu quả của công tác giáo dục về phòng, chống tham nhũng và liêm chính cho thanh niên.
- Tích cực hỗ trợ các hoạt động về tăng cường liêm chính trong thanh niên do các cơ quan nhà nước, tổ chức đoàn thể, các tổ chức xã hội dân sự hay cơ sở giáo dục thực hiện.
- Tập trung các nỗ lực phòng, chống tham nhũng vào những lĩnh vực mà thanh niên dễ gặp phải hiện tượng tham nhũng như giáo dục, y tế.
- Khuyến khích sự tham gia của giáo viên, học sinh, sinh viên và phụ huynh vào quá trình thảo luận và đẩy mạnh thực hiện các ý tưởng về liêm chính và một nền giáo dục sạch.
- Xây dựng các hệ thống và quy trình phù hợp nhằm đảm bảo liêm chính trong nhà trường và lớp học.

Các tổ chức thanh niên chính thức và không chính thức, các tổ chức phi chính phủ và các chủ thể khác quan tâm đến việc hỗ trợ các hoạt động nâng cao liêm chính trong thanh niên

- Cân nhắc lồng ghép chủ đề giáo dục liêm chính trong thanh niên như một hoạt động ưu tiên trong các kế hoạch hàng năm, đặc biệt là Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh.
- Cân nhắc lồng ghép chủ đề liêm chính trong thanh niên vào các hoạt động đang thực hiện, hợp tác với các sáng kiến về liêm chính trong thanh niên hiện nay.
- Xem xét sử dụng một cách phù hợp các kết quả của Khảo sát 2014 trong quá trình xây dựng các sáng kiến về liêm chính trong thanh niên.

Thanh niên

- Tham gia hoặc tự thực hiện các sáng kiến về liêm chính và khuyến khích bạn bè cùng tham gia vào các hoạt động này để học hỏi, có thêm động lực và truyền cảm hứng cho những người khác thực hành liêm chính.

Phụ huynh và các thành viên khác trong gia đình

- Khuyến khích phát triển các giá trị dựa trên nền tảng liêm chính bằng cách làm gương và khuyến khích con cái hành xử một cách liêm chính.
- Tích cực tham gia và sử dụng các cơ chế trách nhiệm giải trình sẵn có tại các cơ sở giáo dục để yêu cầu đảm bảo một nền giáo dục sạch.

Các cơ quan báo chí

- Tham gia tích cực và chủ động vào việc tăng cường nhận thức của thanh niên về liêm chính.
- Tăng cường thông tin tới các nhóm thanh niên kém ưu thế hơn, tùy theo thể mạnh và phạm vi hoạt động cụ thể của mình.

Các tổ chức kinh tế, doanh nghiệp

- Hỗ trợ các sáng kiến về liêm chính trong thanh niên để họ có thể thể hiện khả năng lãnh đạo và cho thấy ý nghĩa của liêm chính đối với việc phát triển sự nghiệp.
- Xây dựng và áp dụng các quy trình tuyển dụng minh bạch và mang tính cạnh tranh, trong đó nhấn mạnh yêu cầu về liêm chính đối với các ứng viên.

Báo cáo này được thực hiện với sự hỗ trợ tài chính từ Chương trình Việt Nam của Tổ chức Minh bạch Quốc tế giai đoạn 2013-2015 do Bộ Ngoại giao và Thương mại Úc (DFAT), Đại sứ quán Phần Lan, Cơ quan Viện trợ Ai-len (IrishAid) và Bộ Phát triển Quốc tế Vương quốc Anh (DFID) đồng tài trợ.

Báo cáo là kết quả hợp tác giữa Tổ chức Minh bạch Quốc tế (TI), Tổ chức Hướng tới Minh bạch (TT), Trung tâm Nghiên cứu Phát triển và Hỗ trợ Cộng đồng (CECODES) và Trung tâm Sống và Học tập vì Môi trường và Cộng đồng (Live&Learn).

Tác giả: Đặng Hoàng Giang (CECODES) và Conrad Zellmann (TT)

Biên tập: Conrad Zellmann (TT)

Thiết kế: Luck House Graphics

Ảnh bìa: TT

Chịu trách nhiệm xuất bản: Bùi Việt Bắc

Biên tập viên: Nguyễn Thế Vinh

In 300 bản, khổ (cm) 20,5x30 tại Công ty TNHH L.U.C.K H.O.U.S.E

Địa chỉ số 4/6/518 Đội Cấn, Cống Vị, Ba Đình, Hà Nội

Số xác nhận đăng ký xuất bản số:
2005-2015/CXBIPH/30-45/HD

Quyết định xuất bản số:
140/QĐ-NXBHD cấp ngày 24/7/2015

Mã ISBN: 978-604-86-6520-3

In xong, nộp lưu chiểu Quý III năm 2015

Sách không bán

© 2015 Bản quyền thuộc Tổ chức Minh bạch Quốc tế và Tổ chức Hướng tới Minh bạch.

Truy cập www.yis2014.towardstransparency.vn

để đọc báo cáo toàn văn và biết thêm các thông tin chi tiết.

Danh mục tài liệu tham khảo

- 1. Tổng cục thống kê Việt Nam, 2013.** Điều tra biến động dân số và kế hoạch hóa gia đình thời điểm 1/4/2013: các kết quả chủ yếu, Hà Nội: Tổng cục thống kê.
- 2. Chính phủ Việt Nam, 2013.** Chỉ thị số 10/CT-TTg ngày 12 tháng 6 năm 2013 về việc đưa nội dung phòng, chống tham nhũng vào giảng dạy tại các cơ sở giáo dục, đào tạo từ năm học 2013-2014.
- 3. Tổ chức Minh bạch quốc tế, Hướng tới Minh bạch, CECODES, DIAL, Live&Learn, 2011.** Khảo sát Liêm chính trong thanh niên Việt Nam. Khảo sát thí điểm của tổ chức Minh bạch Quốc tế, Berlin: Ban Thư ký Tổ chức Minh bạch Quốc tế.
- 4. Tổ chức Hướng tới Minh bạch, Tổ chức Minh bạch Quốc tế, 2013.** Phong vũ biểu tham nhũng toàn cầu 2013: Quan điểm và trải nghiệm của người dân Việt Nam, Hà Nội/ Berlin: Ban Thư ký Tổ chức Minh bạch Quốc tế.

TỔ CHỨC MINH BẠCH QUỐC TẾ

Ban Thư ký Quốc tế
Alt Moabit 96
10559 Berlin Đức

Điện thoại: +49 30 3438 20 0

Fax: +49 30 3470 3912

Email: ti@transparency.org

www.transparency.org

TỔ CHỨC HƯỚNG TỚI MINH BẠCH

Cơ quan đầu mối quốc gia của Tổ chức Minh bạch Quốc tế tại Việt Nam
Tầng 12B, Tòa nhà Machinco
444 Hoàng Hoa Thám, Tây Hồ, Hà Nội, Việt Nam

Điện thoại: +84 (04) 3715 3532

Fax: +84 (04) 3715 3443

Email: info@towardstransparency.vn

www.towardstransparency.vn